

O B S A H

Ú V O D

1. RACIONÁLNOSŤ EKONOMICKÉHO ROZHODOVANIA

- 1.1. Ľudský intelekt je rozhodujúcim faktorom sociálno-ekonomického rozvoja. Aký rozhodovací priestor je potrebné pre jeho realizáciu vytvoriť? 5
- 1.2. Čo rozumieme pod rozhodovaním o zakladaní nových podnikov, príp. o zmene výrobného programu a aké nároky sa v súvislosti s tým kladú na ľudský intelekt? 6
- 1.3. Ako s možnosťou rozhodovania o zakladaní nových podnikov a zmenách výrobného programu súvisí investičná politika? 6
- 1.4. Rozhodovanie v oblasti investičnej politiky treba však vidieť v širších národno-hospodárskych súvislostiach. Potom sa musíme zaoberať aj otázkou: Kto môže byť realizátorom investícií resp. zakladateľom podniku? 7
- 1.5. K čomu viedla centralizácia rozhodovacej právomoci v oblasti investovania a aké sú podmienky racionálnej ekonomickej činnosti v tejto oblasti? 7
- 1.6. Aké postavenie a možnosti rozhodovania v oblasti prevádzkového inputu majú spotrebiteľ a výrobcovia ako rozhodujúce subjekty? 8
- 1.7. To sa už vlastne dostávame k odpovedi na otázku, ako odmonopolizovať postavenie výrobcu na trhu? 10
- 1.8. Je možné venovať viac pozornosti ekonomickej realizácii ľudského intelektu na rôznych stupňoch riadenia? 11
- 1.9. Čo možno považovať za základné východisko urýchľovania sociálno-ekonomického rozvoja? Aké kritérium treba použiť pri výbere rozhodujúcich subjektov? 12
- 1.10. Prečo sa sfére služieb doteraz nevenovala dostatočná pozornosť? Pokladala sa za neatraktívne odvetvie? Ako riešiť túto situáciu? 12

2. OTÁZKY VLASTNÍCTVA

- 2.1. Na akých princípoch by sa mala budovať nová hospodárska politika? 14

- 2.2. Ktoré sú základné charakteristické znaky racionálneho sociálno-ekonomického prostredia? 14
- 2.3. Aká je podstata konkurencie a jej účinky? 15
- 2.4. Ako je to s otázkou vlastníctva ako ďalšieho podstatného znaku sociálno-ekonomického prostredia? 15
- 2.5. Vysoká prevaha uvedených dvoch vlastníckych typov vyvoláva otázku: Aké cesty a prostriedky treba použiť pri prechode na racionálnejšiu štruktúru vlastníckych foriem? 16
- 2.6. Z uvedeného kontextu vyplýva etická otázka: Vrátiť majetky, ktoré boli odobraté, v akej reálnej podobe ich vrátiť, komu ich vrátiť a na úkor koho sa má realizovať reštitúcia či odškodnenie? 16
- 2.7. Pri stanovení ideálneho podielu vzniká otázka: V akej cene ho ohodnotiť? V cene platnej pred 40. rokmi? 16
- 2.8. Treťou otázkou je problém, komu vrátiť vyvlastnené majetky? 17
- 2.9. Vynára sa teda otázka či vrátiť pôdu v hodnotovej podobe Nemcom, Maďarom, "zradcom a kolaborantom", či ju vrátiť "statkárom", cirkvám a pôvodným vlastníkom, ktorí na pôde neprecovali a na koniec či pôdu vrátiť bývalým "kulakom"? 17
- 2.10. Azda najzávažnejšou a najdôležitejšou odpoveďou je odpoveď na štvrtú otázku: Na úkor koho vrátiť v procese reštitúcie príslušné ideálne hodnoty pôvodným vlastníkom, či ich dedičom? 18
- 2.11. Keď príjmem zásadu že výšku a štruktúru dnešných dôchodkov nemôžeme upravovať na základe dedičských nárokov z minulosti, potom stále zostáva nezodpovedaná otázka, či má vôbec ekonomický zmysel vracať sa k takýmto nárokom aj napriek tomu, že princíp vlastníctva a jeho dedičstva považujeme za eticky správny? 18
- 2.12. Doteraz sme hovorili o vrátení majetku. A čo otázka zisku, o ktorý vlastník prišiel a o ktorý by sa vlastne mala súčasná hodnota majetku zvýšiť? 19
- 2.13. Dáme teda prednosť deleniu súčasnej novovytvorenej hodnoty podľa pracovného pričinenia súčasných tvorcov, alebo podľa pričinenia ich predkov? 19

- 2.14. Ako sa však vyhnúť situácii, aby sa viac síl nevy-
nakladalo na riešenie otázok rozdeľovania hodnôt,
ako na ich tvorbu? 20
- 2.15. Z predchádzajúcich úvah sme dospeli k záveru, že
reprivatizácia /t.j.vrátenie majetku pôvodným
vlastníkom/ nie je možná. Pristúpime teda k pri-
vatizácii? 21
- 2.16. Pozrime sa teda bližšie na naznačenú väzbu a po-
kúsme sa odpovedať na otázku, aké práva boli ne-
gované a k akým dôsledkom to viedlo? 21
- 2.17. Aké sú teda závery resp. východiská pre budúce
obdobie? 22
- 2.18. Pri zmene vlastníckych štruktúr môžeme využiť
poznatky iných krajín. Z akého modelu by sme mohli
vychádzať? 23
- 2.19. Ako postupovať pri zmene súčasnej vlastníckej
štruktúry? 23
- 2.20. Keď vychádzame zo záveru, že je neekonomické venovať
neadekvátnu časť energie rozdeľovacím procesom,
potom vzniká otázka, po akej línii treba procesy
uskutočňovať, aby boli čo najefektívnejšie? 24
- 2.21. Z čoho vychádzalo uprednostňovanie fyzickej práce
pred prácou duševnou? 25
- 2.22. V čom boli hlavné príčiny neefektívnosti spoloč-
ského systému? 25
- 2.23. Pri úvahách o privatizácii ako faktore efektívnosti
sa musíme dotknúť ešte jej ďalšej stránky. Je to
odstránenie odcudzenia výrobcu od výrobných pros-
triedkov, ktorého príčinou bolo totálne zospolo-
čenštie či zoštátnenie hodnôt vytvorených v mi-
nulosti i tých, ktoré sa vytvárali v súčasnosti? 26
- 2.24. Hovorili sme o odcudzení výrobcu od výrobných pros-
triedkov. Ako sa toto odcudzenie prejavuje u spros-
treďkovateľa výmeny, keď podľa marxovej teórie sa
za hodnototvorný proces považuje výrobný proces? 27
- 2.25. Neviedla táto sociálno-ekonomická situácia, v ktorej
vlastne ten, kto "nebral zo spoločného" okrádal
svoju rodinu, k morálnemu úpadku spoločnosti? 28
- 2.26. Z čoho treba vychádzať pri tvorbe nového sociálno-
ekonomického prostredia? 28

- 2.27. Bude v novom sociálno-ekonomickom prostredí dochádzať k zmene subjektov a objektov vlastníctva? Na akom princípe? 28
- 2.28. Psychické a fyzické dispozície každého jedinca sú však iné a rôzne sú aj podnikateľské schopnosti jednotlivých subjektov. Ako zosúladiť túto širokú paletu schopností jednotlivcov s vlastníckym systémom? 29
- 2.29. Ktorý prvok treba zmeniť, aby sme dosiahli zmenu celého systému? 30
- 2.30. Ďalším významným prvkom sociálno-ekonomického prostredia je podiel /miera/ výsledkov vlastnej práce hospodárskych subjektov, ktorý si môžu privlastniť. Ako je to s týmto problémom? 30
- 2.31. Pri úvahách o vlastníctve ako prostriedku sociálno-ekonomického rozvoja treba sa pristaviť aj pri motivačných otázkach nadobúdania vlastníctva. Na čo sa orientovala motivácia hospodárskych subjektov pri centrálno-administratívnych vzťahoch? 33
- 2.32. K čomu v skutočnosti viedlo popieranie aktívnej účasti kapitálu na vytváraní celej novovytvorenej hodnoty? 34
- 2.33. V predchádzajúcich úvahách sme uviedli celý komplex príčin, ktoré vo vzájomnej prepojenosti vyústili do súčasného stavu, keď výkonnosť našej ekonomiky je vzhľadom na porovnateľné krajiny nepomerne nižšia a tento nepomer sa sústevne zvyšuje. Možno uviesť nejaký konkrétny príklad? 34
- 2.34. V predchádzajúcich úvahách sme dospeli k jednoznačnému záveru, že eticky správne a ekonomicky nevyhnutné je uskutočňovať privatizáciu podstatnej časti majetku v súčasnosti spravovaného štátom. Ako v tejto otázke postupovať v hospodárskej politike? Položme si najprv otázku, aké je základné filozofické východisko pre budúci hospodársky poriadok? 35
- 2.35. Ako vhodne uskutočniť proces odštátnenia vlastníctva? 36
- 2.36. Môže ovplyvniť daňová sústava urýchlenie zmeny vlastníckych subjektov? 36
- 2.37. Spomínate časť majetku, ktorá by sa mala privatizovať, Mohli by ste uviesť dôvody privatizácie? 37
- 2.38. Položme si teda konkrétnejšiu otázku, ktoré majetkové reálie by sa mali odštátniť t.j. privatizovať v najrôznejších vlastníckych formách? 38

- 2.39. Ako nakladať s majetkom JRD? 38
- 2.40. Mohli by ste bližšie objasniť, ako sa majiteľ nárokového listu môže stať majiteľom účasti? 38
- 2.41. Akú máte predstavu o dedení účastín, ktoré sa získavajú výmenou za nárokové vlastnícke listy? 39
- 2.42. Akú konkrétnu podobu bude mať uplatnenie predkupného práva účastín podniku pre vlastných zamestnancov? 39
- 2.43. S ktorými významnejšími sociálnymi dôsledkami treba rátať pri privatizácii? 39
- 2.44. Máme podniky s rôzne vysokým kapitálovým vybavením v prepočte na jedného pracovníka. Nebudú mať pracovníci podnikov s lepším kapitálovým vybavením výhody oproti pracovníkom podnikov, kde je kapitálové vybavenie nižšie už pri štarte do nového sociálno-ekonomického poriadku? 41
- 2.45. Uviedli sme, že čím vyššie je kapitálové vybavenie jednotlivého pracovníka v podniku, tým väčšiu váhu v rozhodovaní budú mať externí či mimopodnikoví akcionári. V tejto súvislosti sa vynára otázka - aké možnosti bude mať štát pri presadzovaní celospoločenských záujmov? 42
- 2.46. Podmienkou presadzovania celospoločenských záujmov je vlastníctvo štátu rozhodujúcej časti akcií, resp. obligácií v uvedených organizáciách. Ako sa však štát môže stať vlastníkom akcií? 42
- 2.47. Nehrozí tu nebezpečenstvo, že štátny aparát bude mať vysokou kapitálovou účasťou rozhodujúce slovo v riadení národného hospodárstva? 42
- 2.48. Zabezpečí sa vzájomná konkurencia aj podnikov, v ktorých má prevažnosť štátne kapitálová účasť? 43
- 2.49. Dôležitá je aj otázka, kto vlastne majetok vytvoril. Často počujeme aj také tvrdenie, že my robotníci či roľníci živíme "vás" ostatných. Aký postoj treba zaujať k takémuto tvrdeniu? 43
- 2.50. Aká je etická požiadavka rovnakých podmienok, resp. rovnakej štartovacej čiary od momentu platnosti trhových ekonomických pravidiel? 44
- 2.51. Aké sú možnosti vyrovnania štartovacej čiary pri vstupe podnikov do nových ekonomických podmienok? 44
- 2.52. Otázka ocenenia majetku bola predbežne zodpovedaná. Základnou podmienkou jeho reálnej ceny je fungovanie trhu. Na trhu dochádza k stretávaniu majiteľov predmetov ponuky a prostriedkov dopytu. Čo treba rozumieť pod týmito predmetmi ponuky a dopytu? 45

2.53.	Pri riešení otázky rovnakých podmienok pri štarte do trhového hospodárstva je veľmi dôležitá otázka výšky nákladov na kapitálové vybavenie podnikov.	46
2.54.	Ako chápať vzťah politickej a ekonomickej moci v minulosti?	46
2.55.	Akým spôsobom odmonopolizovať ej sféru, do ktorej zahrňame ľudské ekonomické aktivity?	47
2.56.	V súčasnosti stojíme pred naliehavou úlohou zabezpečiť príliv zahraničného kapitálu do našej ekonomiky. Je podmienený tento príliv u nás zmenou vlastníckych štruktúr?	48
2.57.	Zahraničný účastník kapitálového trhu si oprávnene kladie otázku: Kto mi môže zaručiť, že nebudem pri svojej podnikateľskej aktivite poškodený alebo diskriminovaný? Veď vláda môže pednúť a vznikne riziko, že nasledujúca mocenská skupina neprevezme na seba plnú zodpovednosť. Kto uhradí v tejto situácii prípadnú majetkovú ujmu?	48
2.58.	Čo prinesie privatizácie z hľadiska odbíravania monopolnej moci hospodárskych subjektov?	49
3.	PRIVATIZÁCIA V POĽNOHOSPODÁRSTVE	
3.1.	Ktorými hlavnými znakmi možno chrekerizovať súčasné hospodárske diania?	51
3.2.	Aké sú rozdiely v obsahu družstevného a štátneho vlastníctva?	53
3.3.	Aké sú etické problémy kupónovej privatizácie a privatizácie podľa pracovnej účasti?	54
3.4.	K akej zmene dôjde v trhovej ekonomike pri rozdeľovaní dôchodkov v porovnaní s minulosťou?	55
3.5.	Čo považujeme za vracanie majetku a čo za rozdávanie?	55
3.6.	Ako by vyzeralo delenie družstevného majetku pri rovnakom ekonomickom účinku pôdy a práce?	56
3.7.	Ako možno charakterizovať nové ekonomické zákony z hľadiska ich konzistentnosti a z hľadiska dvojstrannosti účtu?	57
3.8.	Aké sú problémy so zúročením majetku?	58
3.9.	Ako sa dnes realizuje požiadavka zblížovania užívateľa a vlastníka?	59

- 3.10. Ktorú významnú okolnosť nezahľadňujeme pri kupónovej metóde odštátňenia? 60
- 3.11. Môžete uviesť príklu rôznymi ekonomickými dôsledkami reštitúcie? 61
- 3.12. O akej hodnote majetku môžeme pri delení uvažovať? 62
- 3.13. Aká približná hodnota národného majetku prichádza pri odštátňovaní do úvahy? 64
- 3.14. Ako by bolo možné zohľadniť "vernosť" podniku a ako odčerpanie vytvorenej hodnoty formou starobného dôchodku? 65

4. EFEKTÍVNOSŤ EXTENZÍVNEHO A INTENZÍVNEHO ROZVOJA

- 4.1. Ako by ste definovali negatívne dôsledky vertikálnych vzťahov v ekonomike? 68
- 4.2. Z uvedených väzieb vyplýva, že podniky mali prostredníctvom plánu stanovené ukazovatele, ktoré museli plniť a na základe ktorých bola hodnotená ich činnosť. O aké ukazovatele išlo a ako tieto zohľadňovali kvalitatívnu stránku výroby? 68
- 4.3. Ako sa odrážali zmeny v ukazovateľoch hrubej produkcie na tvorbe národného dôchodku? 70
- 4.4. Aký bol vzťah rastu hrubej produkcie a kvalitatívnej stránky výroby? 70
- 4.5. Za zdanlivou "prosperitou" podnikov sa skrývala rozpornosť medzi ekonomickými prínosmi podniku a národného hospodárstva; k čomu viedol takýto vývoj v spoločnosti? 71
- 4.6. Možno vôbec považovať takto koncipované ukazovatele za ekonomické nástroje, ktoré by motivovali podniky k zvýšeniu výkonnosti? 72
- 4.7. Aké boli následky extenzívnej výroby v poľnohospodárstve? 73
- 4.8. Poukázali sme niekoľkými poznámkami na vzájomnú prepojenosť kvanity, ekonomickej efektívnosti, kvality potravín a kvality životného prostredia. Postavme si potom otázku: možno jedným ukazovateľom zohľadniť či vyjadriť komplexné dôsledky extrémneho zamerania na kvantitu poľnohospodárskej výroby? 73
- 4.9. Ako by sa vyvíjali sledované ukazovatele v prípade intenzívneho ekonomického rozvoja? 74

- 4.10. Keď odhliadneme od možnosti zvýšenia zisku znížením vlastných nákladov podniku vyvstáva nám otázka: Ako by sa zmenila cena v súvislosti s výrobou kvalitnejších a teda pre spotrebiteľa zaujímavejších výrobkov? 75
- 4.11. Do akého vzťahu sa dostanú záujmy podniku a národného hospodárstva, ak vychádzame z existencie trhu ako regulátora cien? 76
- 4.12. Vo vertikálnych vzťahoch úplne vypadá spotrebiteľ ako užívateľ vyrobených statkov. Aké miesto mu treba prisúdiť v dodávateľsko-odberateľských vzťahoch? 78
- 4.13. Ako sa vyvíjajú dodatočné náklady a prínosy v extenzívnom a intenzívnom modeli? 78
- 4.14. Aká by mala byť motivačná sústava, ktorá by zainteresovala hospodárske subjekty na intenzívnom ekonomickom rozvoji? 80
- 4.15. Ak predpokladáme, že predĺženie životnosti výrobku si vyžaduje precíznejšiu a časovo náročnejšiu prácu, ako potom túto oceniť a zaplatiť? 82
- 4.16. Komu prípadne rozhodujúce právo riešiť čo, koľko, v akej kvalite a za akú cenu sa má vyrábať a aké predpoklady majú byť splnené? 83

5. NIEKTORÉ PRÍČINY VYSOKÝCH NÁKLADOV NA POĽNOHOSPODÁRSKU VÝROBU A OTÁZKY ROZDEĽOVANIA DÔCHODKOV

- 5.1. Aké sú príčiny vysokých nákladov na poľnohospodársku výrobu? 84
- 5.2. Aké princípy platili pri tvorbe cien mechanizačného inputu do poľnohospodárstva? 85
- 5.3. Môže sa nedostatkovosť na trhu prejavovať na výške nákladov? 85
- 5.4. Súvisia náklady na poľnohospodársku výrobu a efektívnosť exportu? 85
- 5.5. Ktoré pravidlá a princípy platia a budú platiť pre poľnohospodárstvo v oblasti znižovania nákladov? 87
- 5.6. Aký je vzťah medzi cenami potravín a úhradou nákladov? 87
- 5.7. Má alokácia faktorov výroby vplyv na výšku nákladov? 87
- 5.8. Je v rozdeľovacom procese žiadúce uplatniť trh výrobcu alebo trh spotrebiteľa? Čiže inými slovami, budovať hmotnú zainteresovanosť na základe množstva práce, alebo podľa výsledkov práce? 88

- 5.9. Negatívne pôsobila prax diferencovaných príplatkov; v dôsledku ich zavedenia sa individualizovali predajné ceny poľnohospodárskej produkcie vyrábanej v rôznych prírodných podmienkach. Aký je národohospodársky dosah tejto praxe? 89
- 5.10. V dôsledku zrušenia diferenciálnych príplatkov ako negatívneho faktora ekonomického rozvoja nenastane veľká diferenciácia dôchodkov? 91
- 5.11. Nadväzuje na túto otázku potom otázka existencie alebo neexistencie neefektívnych podnikov? 91
- 5.12. Aké by malo byť uskutočnenie štruktúrnych premien? 91
- 5.13. Ako možno charakterizovať našu ekonomiku z hľadiska rozdeľovania? 92

6. DANE A EKONOMICKÁ EFEKTÍVNOSŤ

- 6.1. Pri prechode na trhovú ekonomiku si naše ekonomická spoločnosť kladie otázku: Aké ciele treba sledovať základnou daňovou reformou? 93
- 6.2. Ako môže daňová sústava ovplyvňovať sociálno-ekonomickú aktivitu hospodárskych subjektov? 94
- 6.3. Ako sa treba pozerať na "vykorisťovanie" v marxistickom chápaní a z hľadiska súčasných ekonomických prístupov? 95
- 6.4. Ktoré podmienky a pravidlá platia pre príliv zahraničného kapitálu do našej ekonomiky? 96
- 6.5. Prečo sa príliv zahraničného kapitálu do našej ekonomiky tak omeškáva? 96

7. EFEKTÍVNOSŤ VÝMENY

- 7.1. Ktoré sú základné axiómy tvorby cien a základné predpoklady efektívnej výmeny? 99
- 7.2. Aké je postavenie dodávateľa a odberateľa v súčasnej ekonomickej praxi? 100
- 7.3. Aké sú možnosti zvyšovania efektívnosti spoločenskej práce cestou realizácie výmeny? 101
- 7.4. Aké cesty a prostriedky treba zvoliť pri prechode na efektívne ekonomické vzťahy v národnom hospodárstve? 102

8. INVESTIČNÉ PRIVATIZAČNÉ FONDY

8.1. Aké miesto budú mať IPF v našej ekonomike?	104
8.2. Ako môže občan získať kapitálový dôchodok?	104
8.3. Ako by ste charakterizovali obsah činnosti IPF?	105
8.4. Majú IPF morálne- etické opodstatnenie?	105
8.5. Pomáhajú IPF vytvárať konkurenčné prostredie?	106
8.6. Je vznik IPF v súlade s ekonomickou demokraciou?	106